

Streszczenie	6
Streszczenie angielskie	6
Nota o autorach	7
Wprowadzenie.....	9
1. Główne wyniki i rekomendacje	
1.1. Główne wyniki	11
1.1.1. Biografie edukacyjne i ich uwarunkowania	11
1.1.2. Kształcenie i dokształcanie się z perspektywy aktywności zawodowej	14
1.1.3. Uwarunkowania kształtowania kapitału ludzkiego oraz wykluczenia edukacyjnego i społecznego	15
1.1.4. Sprzężenia na rynku edukacyjnym – próba weryfikacji symulacyjnej i referencyjnej	17
1.2. Rekomendacje	19
1.2.1. Rozwiązania ukierunkowane na politykę edukacyjną z perspektywy uwarunkowań demograficznych	19
1.2.2. Rozwiązania ukierunkowane na rynek pracy	20
1.2.3. Rozwiązania ukierunkowane na ograniczanie wykluczenia z edukacji	22
1.2.4. Rozwiązania dotyczące instytucji i organizacji systemu edukacji	25
2. Podstawowe informacje o badaniu	
2.1. Populacja badana i jednostka badania	26
2.2. Operat	27
2.3. Metoda zbierania danych	27
2.4. Liczebność próby (gospodarstwa domowe)	27
2.5. Schemat doboru próby	28
2.5.1. Próba ogólnopolska	28
2.5.2. Próba lokalna	29
2.6. Response-Rate	29
2.7. Czas realizacji I rundy	29
2.8. Wagi: zasady wyznaczania	29
2.9. Porównanie reprezentatywności badania UDE z innymi badaniami na próbach losowych.....	30
3. Blok I: Biografie edukacyjne Polaków i ich uwarunkowania	
3.1. Metodyka badania.....	32
3.1.1. Wprowadzenie	32
3.1.2. Koncepcja analiz biografii edukacyjnych i ich uwarunkowań	35

3.1.2.1.	Typologia ścieżek edukacyjnych	35
3.1.2.2.	Analizy ścieżek edukacyjnych	38

3.2.	Wyniki.....	39
3.2.1.	Uwagi o stanie wiedzy dotyczącym wyborów edukacyjnych Polaków	39
3.2.2.	Struktury populacji według płci, wieku i wykształcenia	47
3.2.3.	Ścieżki edukacyjne w kontekście społeczno-ekonomicznym	51
3.2.4.	Analiza ścieżek edukacyjnych kobiet i mężczyzn przed i po 1989 roku	67
3.2.5.	Analiza zmian ścieżek edukacyjnych kobiet i mężczyzn po 1989 roku	71
3.2.6.	Uwarunkowania biografii edukacyjnych Polaków – analizy modelowe	75
3.2.6.1.	Uwarunkowania wewnętrzne biografii edukacyjnych w świetle analizy czynnikowej	76
3.2.6.2.	Uwarunkowania wewnętrzne biografii edukacyjnych kobiet	78
3.2.6.3.	Uwarunkowania wewnętrzne biografii edukacyjnych mężczyzn	85
3.2.6.4.	Dyskusja wyników i główne wnioski	91

4. Blok II: Kształcenie i doksztalcanie się z perspektywy aktywności zawodowej

4.1.	Metodyka badania.....	94
4.2.	Wyniki	95
4.2.1.	Wybrane zależności między decyzjami edukacyjnymi a rynkiem pracy	95
4.2.2.	Edukacja formalna a pierwsze wejście na rynek pracy	101
4.2.3.	Udział dorosłych w edukacji formalnej, pozaformalnej i nieformalnym uczeniu się	110
4.2.3.1.	Cechy społeczno – demograficzne	110
4.2.3.2.	Cechy miejsca pracy	114
4.2.4.	Determinanty udziału w kształceniu	117
4.2.4.1.	Edukacja formalna	114
4.2.4.2.	Nieformalne uczenie się	120
4.2.4.3.	Edukacja pozaformalna	123
4.2.4.4.	Aktywność edukacyjna osób bezrobotnych i biernych zawodowo	125
4.2.4.5.	Finansowanie wydatków na edukację	126
4.2.5.	Wyjście z rynku pracy	127

5. Blok III: Uwarunkowania kształtowania kapitału ludzkiego oraz wykluczenia edukacyjnego i społecznego

5.1.	Metodyka badania.....	133
5.2.	Profile wykluczonych z edukacji.....	135
5.2.1.	Założenia pomiaru	135
5.2.1.1.	Identyfikacja osób wykluczonych edukacyjnie	135
5.2.1.2.	Identyfikacja osób wykluczonych z edukacji i doksztalcania	135
5.2.1.3.	Profile społeczno-demograficzne wykluczonych edukacyjnie oraz wykluczonych z edukacji na różnych poziomach i z doksztalcania	136

5.2.2.	Zasięg wykluczenia i profile osób wykluczonych edukacyjnie	137
5.2.2.1.	Niski poziom wykształcenia	137
5.2.2.2.	Wykształcenie zasadnicze zawodowe	139
5.2.2.3.	Osoby niepracujące i niekontynuujące nauki	143
5.2.2.4.	Osoby bez wyższego wykształcenia i pracujące w rolnictwie	144
5.2.3.	Zasięg wykluczenia i profile osób wykluczonych z edukacji na różnych poziomach oraz z doksztalcania	145
5.2.3.1.	Wykluczenie z edukacji na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum	145
5.2.3.2.	Wykluczenie z edukacji na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej bez matury	151
5.2.3.3.	Wykluczenie z edukacji na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej z maturą	152
5.2.3.4.	Wykluczenie z edukacji na poziomie szkoły wyższej	153
5.2.3.5.	Wykluczenie z doksztalcania	154
5.2.4.	Nierówności w dostępie do kształcenia	155
5.3.	Analiza porównawcza profili wykluczonych i niewykluczonych z edukacji na różnych poziomach i z doksztalcania	157
5.3.1.	Założenia analizy	157
5.3.2.	Analiza porównawcza profili wykluczonych i niewykluczonych z edukacji na różnych jej poziomach	158
5.3.2.1.	Jakość odwzorowania w przestrzeni czynnikowej	158
5.3.2.2.	Zróznicowanie charakterystyk społeczno-ekonomicznych grup osób wykluczonych z edukacji na różnych jej poziomach	159
5.3.2.3.	Zróznicowanie grup osób wykluczonych z edukacji na różnych poziomach oraz grupy osób niewykluczonych z edukacji ze względu na strukturę charakterystyk osób	160
5.3.2.4.	Charakterystyki osób determinujące profile grup osób wykluczonych z edukacji na różnych poziomach oraz niewykluczonych z edukacji	161
5.3.3.	Analiza porównawcza profili wykluczonych i niewykluczonych z doksztalcania	162
5.3.3.1.	Jakość odwzorowania w przestrzeni czynnikowej	162
5.3.3.2.	Zróznicowanie charakterystyk społeczno-ekonomicznych grup osób wykluczonych i niewykluczonych z doksztalcania	162
5.3.3.3.	Zróznicowanie grup osób wykluczonych i niewykluczonych z doksztalcania ze względu na strukturę charakterystyki osób	163
5.3.3.4.	Charakterystyki osób determinujące profile grup osób wykluczonych i niewykluczonych z doksztalcania	163
5.4.	Oddziaływanie różnych czynników (charakterystyk osób) na wykluczenie z edukacji na różnych jej poziomach	164
5.4.1.	Wstępna analiza struktury powiązań pomiędzy czynnikami wpływającymi na wykluczenie z edukacji	164
5.4.1.1.	Założenia analizy	164
5.4.1.2.	Wyniki analizy czynnikowej	165
5.4.2.	Analiza ścieżki oddziaływania różnych czynników na wykluczenie z edukacji na różnych jej poziomach	168

5.4.2.1.	Założenia analizy	168
5.4.2.2.	Diagram ścieżek oddziaływania wybranych czynników na wykluczenie z edukacji	169
5.4.2.3.	Model ścieżki w postaci równań regresyjnych	171
5.4.2.4.	Ścieżki oddziaływania wybranych czynników na poziom wykształcenia	172

5.5. Wpływ wykluczenia edukacyjnego oraz uzyskanego poziomu wykształcenia na wykluczenie społeczne 183

5.5.1.	Założenia analizy	183
5.5.2.	Wpływ wykluczenia edukacyjnego na wykluczenie społeczne	186
5.5.2.1.	Wykluczenie edukacyjne a wykluczenie społeczne	186
5.5.2.2.	Wykluczenie edukacyjne a wykluczenie w obszarze sytuacji dochodowej	186
5.5.2.3.	Wykluczenie edukacyjne a wykluczenie z rynku pracy	187
5.5.2.4.	Wykluczenie edukacyjne a wykluczenie w obszarze kompetencji cywilizacyjnych	188
5.5.3.	Wpływ osiągniętego poziomu wykształcenia na wykluczenie społeczne	188
5.5.3.1.	Modelowanie uogólnionego indeksu skłonności	188
5.5.3.2.	Szacowanie wpływu poziomu wykształcenia na wykluczenie społeczne	189
5.5.3.3.	Wpływ wykształcenia podstawowego/gimnazjalnego na wykluczenie społeczne	190
5.5.3.4.	Wpływ wykształcenia ponadgimnazjalnego bez matury na wykluczenie społeczne	191
5.5.3.5.	Wpływ wykształcenia średniego z maturą na wykluczenie społeczne	194
5.5.3.6.	Wpływ wykształcenia wyższego na wykluczenie społeczne	196

5.6. Międzypokoleniowe uwarunkowania kształtowania kapitału ludzkiego 200

5.6.1.	Wykształcenie rodziców a wykształcenie dzieci	200
5.6.2.	Charakterystyka domu rodzinnego i osiągnięty poziom wykształcenia	205
5.6.3.	Uczenie się pozaformalne i nieformalne dzieci a wykształcenie rodziców	208

6. Blok IV: Sprzężenia na rynku edukacyjnym – próba weryfikacji symulacyjnej

6.1. Metodyka badania..... 212

6.2. Symulacje wieloagentowe – wyniki wstępne 221

6.2.1.	Konieczne uproszczenia i założenia	221
6.2.2.	Kalibracja modelu	222
6.2.3.	Scenariusze eksperymentów symulacyjnych	226
6.2.4.	Symulacyjna analiza skutków wybranych decyzji regulacyjnych na rynku edukacji wyższej	229
6.2.5.	Optymalna alokacja środków finansowych w systemie edukacyjnym	231
6.2.5.1.	Optymalne współfinansowanie czesnego z budżetu państwa	231
6.2.5.2.	Optymalne finansowanie świadczeń socjalnych	234

Literatura cytowana 239